

MG-AUTÓTULAJDONOSOK BANKETTJE EDINBURGH-BAN, Skócia, 1967

AZ ÉLET RÖVIDSÉGÉRŐL

SENECA

A HALANDÓK nagyobbik része, Paulinusom, panaszkodik a természet fukarsága miatt, mivel csekély időtartamra születünk, és mert a nekünk adott időnek ezek a szakaszai is annyira gyorsan, annyira rohanva telnek el, hogy – néhány nagyon kevés kivételtől eltekintve – a többieket még az életre való készülődésük közben elhagyja életük. Ezen a – közhit szerinti – bajon nemcsak az átlagember és az együgyű tömeg sóhajtozik, hanem kiváltotta ez az érzés a híres emberek panaszait is. Ebből fakadt a legnagyobb orvosnak ama feljajdulása: „Az élet rövid, a tudomány hosszú”, s ebből fakadt az ezt magyarázó Arisztotelésznek a természettel folytatott, bölcshez legkevésbé sem illő perlekedése: „ez az állatoknak oly hosszú életkort kegyeskedett adni, hogy öt vagy tíz évszázadon át is élélnék, míg az oly sok és nagy dologra született ember számára sokkal idebb van ez a határ”.

Csakhogy nem az időnk csekély, hanem sokat elvesztegetünk belőle. Az élet elég hosszú, sőt bőségesen elegendőnek kaptuk a legjelentősebb dolgok véghezvitelére, ha az egészét jól osztjuk be; ha azonban dőzsölő és nemtörődöm magatartásunk következtében szétfolyik, ha semmi hasznos dologra nem fordítjuk, az utolsó kényszerhelyzet hatására csak a végén vesszük észre, hogy eltelt, amiről nem is fogtuk fel, hogy telik. Így van: nem rövidnek kapjuk az életet, hanem azzá tesszük; nem szűkében vagyunk, hanem tékozoljuk. Mint ahogy a dús, királyi kincsek, mihielyt rossz uralkodóra szállnak, pil-

lanatok alatt elherdálódnak, viszont bármilyen csekély vagyon, ha jó sáfárra bízják, a használat révén növekedik, ugyanígy hosszúra nyúlik az életideje közülünk annak, aki jól gazdálkodik vele.

- II. MIÉRT panaszkodunk a természetre? Az jóindulatúan viselkedett: az élet, ha hozzáértően használjuk, hosszú. Csakhogy egyikünk a kielégíthetetlen kapzsiság rabja, másikunk a felesleges fáradozások közepette buzgólkodó serénységé; egyikünk bortól van elázva, másikunk a tétlenségtől zsibbadt; egyikünket a mindig a másik ítéletétől függő becsvágy méríti ki, másikunkat az adás-vevés heves vágya hajszolja körbe a nyereség reményével az egész földön, az összes tengeren; némelyeket, akik mindig mások veszedelmén munkálkodnak, vagy a maguké miatt aggódnak, a katonáskodás utáni vágy gyötör; vannak, akiket a rangban fölöttük állók hálátlan körüludvarlása emészt el örökös szolgálással, sokakat vagy a más sorsára való irigykedés, vagy a maguké miatti panaszkodás foglal le; legtöbbször, akik semmi határozott célt nem követnek, csapongó, állhatatlan, magával nem békülő nyugtalanságuk hányvet ide-oda új terveikkel; másoknak semmi sem tetszik, ami pályájuknak irányt szabhatna, hanem tunyán, ásitózás közben éri el őket végzetük: úgyhogy nem kételkedem annak igaz voltában, ami a legnagyobb költőnél mint isteni jóslat hangzik el: „amit megélünk, csekély része életünknek az”. Egyébként minden, ami üresjárat, nem élet, hanem idő. Hibáik mindenfelől szorongatják és körbeveszik őket, nem engedik sem azt, hogy felkeljenek, sem azt, hogy szemüket fölemeljék az igazság látására, hanem lenyomva tartják őket, elmerülve és belecövekelve vágyakozásukba. Soha sem lehet

New York, 1960

önmagukhoz menekülniök: ha néha osztályrészükül jut némi nyugalom, akkor is hányódnak, akárcsak a mélységes tenger, amelyen a szél elülte után is van hullámozás, és sohasem áll be számukra a szélcsend vágyaiktól. Gondolod, azokról beszélek, akiknek köztudottak nyavalyáik? Mily sokaknak szívja ki vérét idővel az ékesszólás és tehetségük naponkénti fitogtatása! Mily sokan sápadtak a folytonos dorbézolástól! Mily sokaknak nem hagy semmi szabad időt clienseik tömege, mely körülveszi őket! Szóval, tekints végig rajtuk, a legutolsóktól a legfőbbekig: ez ügyvédkedik, az tanúnak szaladgál, ez kockáztat, az védekezik, amaz ítélkezik; egyikük sem önmagával törődik, hanem egyik a másikért emészti magát. Kérdezősködj azok felől, akiknek mindenki tudja a nevét! Arról ismerzenek meg, hogy ez annak a híve, az amazé, de a magáé egyik sem. Azután meg itt van egyesek teljességgel elmebajos méltatlankodása: panaszkodnak az előkelők dölyfe miatt, hogy azok nem érnek rá, amikor hozzájuk akarnak járulni. Merészelhet panaszkodni másnak a gőgje miatt bárki, aki maga soha nem ér rá önmaga számára? Ó legalább, akárki vagy is, pöffeteg képpel ugyan, de valamikor figyelmére méltatott, odafordította fülét szavaid felé, oldala mellé vett; te viszont soha nem tartottad méltónak sem azt, hogy megnézd, sem azt, hogy meghallgasd magad. Nincs hát jogod hozzá, hogy ilyen kötelességeket rój másra, már csak azért sem, mert ha eléje járulhattál volna, azt sem azért tetted volna, mert a másikkal akartál együtt lenni, hanem mert magaddal nem bírtál ellenni.

Seneca

SENECÁT Kr. u. 65-ben a Piso-féle összeesküvésben való részvétellel vádolták.
Nero parancsára ereinek felvágásával öngyilkosságot követett el.
(WOHLGEMUT & PLEYDENWURFF FAMETSZETE, 1493)

»MORO ÚR
LEFAGYASZTÁSA
SIKERESNEK
BIZONYULT» – így
szól a fényképhez
mellékelt szűkszavú
tájékoztató szöveg.
A képet 1975-ben
hozta nyilvános-
ságra a New York-i

Modern
Művészetek
Múzeuma.

Megtudjuk, hogy
az Oregon állam-
beli Portlandben
tudományos
kísérlet keretében
30 percre egy
jég tömbbe
fagyasztotta magát.

A jég tömb
szétdarabolását
követően élve
került elő.

Az eseményt
különlegesen
meleg nyarak
sorozata előzte
meg, ennek
következtében
lecsökkent a
rendelkezésre álló
természetes jég
mennyisége.

Ez a tény
öszönzőleg
hatott
a fagyasztási
technika
fejlődésére.

